

**Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos tarybai
Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos generalinei direktorei
Lietuvos Respublikos Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo laikinajai tyrimo komisijai dėl Lietuvos nacionalinio radijo ir
televizijai skiriamų valstybės biudžeto lėšų naudojimo ir atskaitomybės**

***Dėl Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veiklos neatitikties
Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymui,
Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos strategijos nuostatomis ir grėsmių nacionaliniam
saugumui***

**Tautos forumo steigėjų raginimas ir rekomendacijos
Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizijai**

2018 m. rugsėjo 19 d.
Vilnius

Švenčiame modernios Lietuvos valstybingumo 100-metį ir Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio 30-metį. Minėdama Sąjūdžio steigimo sukaktį birželio 3 d. Lietuvos mokslų akademijoje įvykusi Sąjūdžio steigėjų konferencija išreiškė susirūpinimą dėl kylančių pavojų šalies demokratijos iškovojimas: žiniasklaidoje įsivyravo „teisingų“ pažiūrų propaganda, patyčios, teisinis nihilizmas, nekaltumo prezumpcijos nepaisymas, viešas žmonių ir atskirų visuomenės grupių žeminimas. Pažymėta, kad prie konstitucinės žmonių teisės reikšti savo nuomonę ir įsitikinimus ribojimų prisideda ir mokesčių mokėtojų lėšomis išlaikomas Nacionalinis transliuotojas (Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija – LRT), kurio priedermė stiprinti visuomenės moralę ir pilietiškumą įtvirtinta Lietuvos Respublikos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatyme. Konferencijos dalyviai kreipėsi į naująją LRT vadovybę, siekiančią pertvarkyti LRT darbą, siūlydami savo paramą.

Gegužės 2 d. Lietuvos Sąjūdžio, Vilniaus forumo ir kitų organizacijų atstovai susitikime su LRT vadovybe aptarė galimą dialogą ir bendradarbiavimą. 2018 m. birželio 21 d. kreipimesi LRT tarybai (ji yra aukščiausias visuomenės interesams atstovaujantis organas) minėtos organizacijos pateikė konkrečias pastabas ir siūlymus programų bei laidų kokybei gerinti. Tačiau atsakymo nei iš Tarybos, nei iš LRT vadovybės iki šiol nesulaukė.

Kadangi LRT taryba privalo užtikrinti Nacionalinio transliuotojo rengiamų ir skelbiamų laidų objektyvumą, nešališkumą, etikos principų ir etiketo taisyklių laikymąsi, pagarbą žmogaus orumui, galimybę įvairioms visuomenės grupėms reikšti savo pažiūras ir įsitikinimus, Tautos forumo steigėjai dar kartą kreipiasi į LRT tarybą, LRT vadovybę, Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos bei Kultūros komitetus, atkreipdami dėmesį į LRT programų bei laidų neatitikimą LRT įstatymui ir LRT strategijos nuostatomis.

1. Dėl Nacionalinio transliuotojo šališkumo

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnis skelbia, kad „žmogus turi teisę turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti. Žmogui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas“.

Konstitucinis Teismas 1995 m. balandžio 20 d. nutarime pažymėjo, kad „Radijui ir televizijai dėl jų ypač didelio poveikio plačiai auditorijai, taip pat dėl to, kad radijo ir televizijos programų transliavimo techninės galimybės nėra neribotos, keliami didesni reikalavimai nei kitoms masinės informacijos priemonėms“.

LRT įstatymo 3 str.1 d. įpareigoja Nacionalinį transliuotoją rengiant ir skelbiant programas „vadovautis objektyvumo, nešališkumo principais [...], programose turi

atsispindėti įvairios pažiūros ir įsitikinimai, dalyvauti jose ir reikšti savo pažiūras turi teisę įvairių įsitikinimų žmonės“.

Lietuvos Respublikos Konstitucija, LRT įstatymas įpareigoja Nacionalinį transliuotoją užtikrinti ne tik konstitucinę asmens įsitikinimų reiškimo laisvę, bet ir veikti nešališkai, leisti laidose reikšti savo pažiūras įvairių įsitikinimų žmonėms, jei šios pažiūros neprieštarauja įstatymams bei demokratijos principams ir nepažeidžia kitų žmonių teisių.

2018 m. birželio 21 d. kreipimesi į LRT tarybos narius Lietuvos Sąjūdžio, Vilniaus forumo ir kitų organizacijų atstovai atkreipė dėmesį, kad LRT programų objektyvumui, nešališkumui, įvairių pažiūrų ir įsitikinimų raiškai laidose svarbiausia kliūtis yra pasaulėžiūrinė. Ji paaiškėjo net ir pirmajame susitikime su LRT vadovybe, kai esminių pokyčių vengianti LRT radijo vadovė Guoda Litvaitienė priešiška sutiko pastabą, jog Nacionaliniam transliuotojui nederėtų vengti spaudos apžvalgose minėti „Respublikos“ leidinių publikacijų. Į šią pastabą G. Litvaitienė atsakė mananti, jog tuo atveju (jei reiktų minėti „Respublikos“ leidinių publikacijas) geriau būtų apskritai neminėti jokių spaudos leidinių ir nerengti jokių apžvalgų.

Toks G. Litvaitienės požiūris į spaudos ir informacijos laisvę rodo, kad ji savo asmenines pažiūras iškelia aukščiau už Nacionalinio transliuotojo misiją. Jos neigiama nuostata iš esmės liečia ne „Respublikos“ leidinių grupę, o gausius skaitytojus, kurie sąžiningai moka mokesčius Nacionaliniam transliuotojui išlaikyti. Šis akivaizdus LRT padalinio vadovo šališkumas ir diskriminuojanti nuostata žymios Lietuvos piliečių dalies atžvilgiu dėl jų pažiūrų ir įsitikinimų pirmiausia yra nesuderinamas su Konstitucijos 25 str. 2 dalies nuostata („žmogui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas“) ir Nacionalinio transliuotojo įstatymu. Todėl į spaudos apžvalgą įtraukti „Respublikos“ leidinių publikacijas yra ne Tautos forumo steigėjų pageidavimas, o imperatyvus LRT įstatymo 3 str. 1 dalies ir 4 str. 1 dalies reikalavimas. Vien dėl tokių pažiūrų, mūsų nuomone, G. Litvaitienės vadovavimas LRT radijui iš esmės yra nesuderinamas su LRT misija.

Susitikimo dalyviai atkreipė dėmesį tik į kai kurių LRT laidų rengėjų ir vedėjų angažuotumą valstybės politikos, ekonomikos, kultūros ir švietimo klausimais. Jie pastebėjo, kad Nacionalinio transliuotojo šališkumas pasireiškia pirmiausia laidos dalyvių atranka. 2018 m. birželio 21 d. kreipimesi buvo paminėtas gegužės 8 d. „Panoramos“ laidoje rodytas reportažas apie LR Seime rengiamą įstatymo projektą dėl abortų ribojimo (dėl gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos), kurioje be jokios alternatyvos buvo transliuojamos liberalių ir kairiųjų atstovų (Seimo narių A. Armonaitės, D. Šakalienės) pažiūros į negimusią gyvybę. Atkreiptas dėmesys, kad šiuose dalykuose vyrauja mažiausiai du požiūriai, vienas kurių – žmogaus gyvybė yra konstitucinė vertybė, nes „Žmogaus teisę į gyvybę saugo įstatymas“ (LR Konstitucijos 19 str.) ir „Žmogaus orumą gina įstatymas“ (LR Konstitucijos 21 str.), tačiau minėtoje laidoje galimybę išdėstyti nuomonę turėjo tik tarptautinės Planuotos tėvystės organizacijos bei jos padalinio Lietuvoje atstovai (minėta organizacija komercijos tikslais investuoja šimtus milijonų dolerių skleisdama aborto ir kontracepcijos idėjas). Alternatyvioms pažiūroms ir nuomonėms laidoje vietos neatsirado – tuo klausimu negalėjo pasisakyti abortų propagandai nepritariantys ir šeimos vertybes ginantys politikai arba visuomeninių organizacijų atstovai. Minėtas reportažas parodė nepaneigiamą Nacionalinio transliuotojo šališkumą, kuris nėra suderinamas nei su LRT įstatymo reikalavimu reikšti įvairias pažiūras ir įsitikinimus, nei su LRT ilgalaikė strategija, kurioje deklaruojamas siekis „tarnauti visuomenei, teikiant objektyvią informaciją“. Tautos forumo steigėjai neabejoja, kad tokį LRT laidų šališkumą įgyvendina konkretūs LRT darbuotojai, neprieštaraujant ar pritariant LRT vadovybei.

2018 m. birželio 21 d. kreipimesi paminėta gegužės 22 d. transliuota LRT televizijos laida „LRT Forumas“, kurioje vyko diskusija pavadinimu „Stambulo konvencija: kodėl kyla tiek ginčų dėl jos ratifikavimo?“ Į minėtą laidą jos rengėjai pakvietė daugiausia Stambulo konvencijos šalininkus (L. Linkevičius, B. Sabatauskaitė, D. Lenartė). O buvęs laidos vedėjas E. Jakilaitis, pažeisdamas objektyvumo ir nešališkumo principus, neslėpė savo asmeninių pažiūrų ir, kviesdamas ratifikuoti minėtą konvenciją neva stebėjosi tariama politikų nekompetencija, t. y. jų

vengimu konvenciją ratifikuoti. Tokiu būdu minėtas LRT laidos vedėjas šioje laidoje atliko angažuoto ir šališko propagandininko vaidmenį.

2018 m. birželio 21 d. kreipimesi prie tokių šališkų laidų buvo priskirta ir birželio 11 d. laida „LRT Forumas“, kurioje diskutuota politinės korupcijos skandalo tema. Joje taip pat vyravo vienašališkos nuomonės, priešiškos LR Seimo valdančiosios daugumos sprendimams. Kitokią nuomonę turintys asmenys, pritariantys valdančiosios daugumos sprendimams, į šią laidą nebuvo pakviesti. Kaip ir pirmąjį kartą laidos vedėjas, pažeisdamas objektyvumo ir nešališkumo principus, demonstratyviai deklaravo priešiskumą Seimo LVŽS frakcijai. Todėl 2018 m. birželio 21 d. siūlymuose buvo atkreiptas LRT tarybos narių dėmesys į LRT laidų vedėjų sistemingą šališkumą ir jų propagandinį angažuotumą, nesuderinamą su LRT įstatymo 3 str.1 dalies ir 4 str. 1 dalies nuostatomis.

2. Dėl neetiško laidų vedėjų elgesio

LRT įstatymas (3 str. 1 dalis) įpareigoja programų rengėjus ir laidų vedėjus „ugdyti toleranciją [...], mąstymo ir kalbos kultūrą, stiprinti visuomenės moralę [...]“. Šios įstatymo nuostatos reglamentuoja LRT laidų vedėjų elgesį, bendravimo su laidų dalyviais bei žiūrovais studijoje kultūrą.

2018 m. birželio 21 d. kreipimesi buvo paminėti ypač šališki laidų vedėjai E. Jakilaitis ir R. Miliūtė dėl jų nepriimtinos etinės laikysenos, arogancijos bei tolerancijos stokos. Kreipimosi autoriai atkreipė dėmesį į laidų vedėjų kalbos kultūros spragas, į LRT vadovybės būtinybę keisti šių vedėjų elgseną arba jų vedamas laidas patikėti kitiems laidų vedėjams, nes tokią prievolę lemia LRT programų strategijoje keliamas uždavinys – „ugdyti Lietuvos žmonių politinę kultūrą ir kritinį mąstymą“.

Nuo 2018 m. birželio 21 d. LRT esminių pokyčių neįvyko – E. Jakilaičio laida nutraukta, tačiau R. Miliūtė ir toliau eina pareigas rengdama „Panoramos“ reportažus. LRT žurnalistiniams tyrimams vadovauti pakviesta žurnalistė Indrė Makaraitytė, kuri stokoja laidos vedėjai būtinų duomenų – savitvardos ir kantrybės kalbinant politikus bei žymesnius visuomenės veikėjus. Antai 2018 m. rugsėjo 6 d. „Panoramos“ laidoje, kurioje dalyvavo Seimo narės I. Degutienė ir A. Širinskienė, minėtai laidų vedėjai pristigo savitvardos išklausti laidos dalyvių nuomos. Jos elgsena pertraukiant kalbėtojas, siekis pabrėžti savo nuomonę ir įprotis pertraukinėti laidos dalyves, kliudant šioms reikšti savo mintis, rodo ne tik I. Makaraitytės angažuotumą, bet ir jos nepasiruošimą vykdyti TV nešališkumo misiją.

LR Konstitucijos 44 straipsnis skelbia, kad „masinės informacijos cenzūra draudžiama. Valstybė, politinės partijos, politinės ir visuomeninės organizacijos, kitos institucijos ar asmenys negali monopolizuoti masinės informacijos priemonių“.

LRT įstatymas (4 str. 1 d.) įpareigoja radijo ir televizijos programose užtikrinti „[...] temų ir žanrų įvairovę, skirti jas įvairių įsitikinimų žmonėms (programose neleidžiama įsivyrėti vienašališkoms politinėms pažiūroms) [...]. LRT informacinėse programose, komentaruose pateikiama informacija turi atspindėti įvairias politines pažiūras [...]“.

2018 m. birželio 21 d. kreipimesi atkreiptas dėmesys, kad LRT programose ir laidose būtina iš esmės keisti įsivyravusią tendenciją vienpusiškai pateikinti tik „teisingas“ pažiūras, dažnai neatspindinčias gyvenimo ir politikos realių arba jas supaprastinančias ir iškraipančias. Pažymėta, kad LRT programose įsitvirtino vienintelės „teisingos“ pažiūros į dvigubos pilietybės referendumo tikslą. LRT laidos šia tema primena agresyvią reklamą, propaguojančią dvigubos pilietybės idėją. Jose nėra nuomonių įvairovės ir alternatyvaus požiūrio į dvigubą pilietybę kaip pilietybių daugumą (leidus piliečiui įgyti ne vieną pilietybę, praktiškai tampa neįmanoma kontroliuoti ir riboti įgyjamų pilietybių skaičius). Nėra analitinių laidų ir diskusijų dėl pilietybės turinio sampratos, dėl piliečio pareigų ir teisių vienovės (Lietuvos piliečio pareigų ir asmens, neturinčio Lietuvos pilietybės, pareigų), dėl galimybės kitoje šalyje gyvenantiems piliečiams vykdyti piliečio pareigas (krašto apsauga, mokesčiai valstybei, rinkimų teisė ir kt.), dėl pilietybės „paveldėjimo teisės“ (kitų šalių lietuviškose šeimose gimusių vaikų ir jų palikuonių teisė į

pilietybę), dėl dvigubos pilietybės grėsmių nacionaliniam saugumui bei šalies teritoriniam vientisumui (Rusijos, Lenkijos piliečių teisė įgyti Lietuvos pilietybę ir su tuo susijusios pasekmės) ir kt. arba tariamai sprendžiant šį klausimą kuriamos antikonstitucinės atskirties (masinės dvigubos pilietybės įteisinimo tik konkrečių šalių piliečiams idėja).

Visuomenei nesuprantami politinių partijų atrankos kriterijai LRT laidose. Pavyzdžiui, kodėl birželio 15 d. „Panoramos“ reportaže „Liberalų sąjūdžio ateitis“ šios bene korumpuočiausios Lietuvos politinės partijos (tai yra viešai pripažinta) perspektyvoms nagrinėti LTR skyrė net 5 minutes eterio, nors pilietiškumą ir Lietuvos valstybingumo stiprinimą deklaruojančioms politinėms partijoms ir pilietiniams judėjimams (Lietuvos laisvės sąjunga, Lietuvių tautininkų ir respublikonų sąjunga, Politinė partija „Lietuvos sąrašas“ ir kt.) laiko paprastai skiriama labai mažai arba apskritai neskiriama. Pats faktas, kad LRT laidose minėtai politinei partijai, kuri dėl korupcijos skandalų šiuo metu jau nebepatektų į Seimą, yra skiriama tiek daug dėmesio, suponuoja prielaidą apie galimas kai kurių LRT laidų rengėjų korupcines sąsajas su „MG Baltic“ ar jos „kuruojamu“ Lietuvos liberalų sąjūdžiu.

Atkreiptas dėmesys, kad LRT laidose, ypač TV programose, per mažai laiko skiriama tautinėms bendrijoms. Lietuvos televizijos žiūrimumas įvairiakalbiuose rajonuose padidėtų, jeigu būtų skiriama daugiau eterio laiko vietos gyventojų problemoms bei lojalumo valstybei, kurioje gyvenama, ugdymui.

3. LRT ilgalaikėje strategijoje deklaruojamas siekis „kurti programas, analizuojančias migracijos priežastis ir skatinančias pasilikti arba grįžti į Lietuvą“.

2018 m. birželio 21 d. kreipimesi paminėta, kad masinės emigracijos priežasčių yra daug, tačiau pačios svarbiausios iš jų LRT laidose iš esmės neanalizuojamos.

Bene akivaizdžiausia priežastis – gyventojų savivaldos trūkumas. Apie savivaldą atviros diskusijos nevyksta, nes tektų pripažinti, kad realios savivaldos gyventojai neturi (vietos bendruomenės negali kelti savo kandidatų rinkimuose į savivaldybių tarybas, jos negali išsirinkti savo seniūno, o seniūnijos neturi netgi savo biudžeto ir kt.).

Analogiškai nediskutuojama dėl šalies rinkimų sistemos, kuri aptarnauja partinę nomenklatūrą (pusė atstovų į Seimą ir savivaldos institucijas yra renkami pagal sisteminių partijų sąrašus). Nediskutuojama dėl ydingos politinių partijų finansavimo tvarkos, kuri neleidžia susiformuoti naujoms nesisteminėms politinėms jėgoms, stabdo politinių partijų atsinaujinimą, o LRT šią nuostatą palaiko, į politinius debatus kviesdama tik politikorektiškam požiūriui atstovaujančių politinių partijų favoritus (nekviečiami diskutuoti neparlamentinių politinių partijų lyderiai).

Atkreiptinas dėmesys, kad LRT laidose nevyksta atviri pokalbiai apie degradavusią šalies teisingumo sistemą, korupciją teismuose ir teisėtvarkos struktūrose (tai išryškėjo po Seimo NSGK tyrimo), apie draudimą piliečiams dalyvauti vykdant teisingumą (visuomenės atstovai teismuose), o dėl teisės aktų atitikties Konstitucijai ar svarstomų įstatymų projektų komentatoriais kviečiami vos keli atrinkti, savo pažiūromis politinei konjunktūrai patarnaujantys asmenys.

Į šalies ekonomikos ir finansų klausimams aptarinėti skirtas laidas taip pat dažniausiai kviečiami stambųjų verslą ideologiškai aptarnaujantys Laisvosios rinkos instituto arba komercinių bankų atstovai (retai kviečiami žymesni mokslininkai ekonomistai ar smulkiąjam verslui atstovaujančių organizacijų nariai).

Vengiama atvirų pokalbių apie ištautinančią švietimo sistemą ir patriotinį jaunimo auklėjimą, nėra patriotizmą ugdančių laidų, nors lietuvių tapatybės ir istorinės atminties puoselėjimas yra vienas pagrindinių LRT programų strategijos uždavinių, LRT riboja diskusijas apie ardumą lietuvių kalbos ir kultūros paveldo apsaugą ir iš to kylančias iniciatyvas menkinti valstybingumo simbolius (bunkerio projektas Lukiškių aikštėje), naikinti kultūros paveldo paminklus (Misionierių ansamblis, stiklinis viešbutis prie Šv. Pilypo ir Jokūbo bažnyčios), siaurinti valstybinės lietuvių kalbos vartojimą (siūlymai tam tikruose regionuose įteisinti dvikalbystę, atsisakyti lietuvių kalbos mokėjimo reikalavimo rektoriams) ir kt.

Pažymėta, kad LRT iš esmės beveik nėra laidų, kuriose būtų kalbama apie įsivyravusią patyčių antikultūrą žiniasklaidoje, pažiūrų ir įsitikinimų laisvės ribojimus (kitaminčių mokslininkų persekiojimus šalies aukštosiose mokyklose), ypač Vilniaus universitete, kai 200 studentų ir visuomenė ėmėsi ginti profesoriaus habil. dr. Vytauto Radžvilo konstitucinę teisę laisvai dėstyti Tarptautinių santykių ir politikos mokslo institute. Minėtas profesorius dėl politinio persekiojimo už pažiūras šį institutą turėjo palikti. Tai nėra vieno asmens problema, nes V. Radžvilo atvejis – nors garsiausiai paviešintas (dėl to pagirtina www.lrt.lt portalo redakcija), nėra vienintelis. Esama didelio skaičiaus mokslininkų, kurie dėl savo pažiūrų susidūrė su formaliomis represijomis universitete ar net bauginimo ir persekiojimo priemonėmis (V. Rubavičius, D. Tamošaitytė), kai kuriuos persekiojimo faktus nustatė ir teismas (G. Merkys ir kt.).

Atkreiptinas dėmesys, kad LRT pozicija ypač šališka laidose šeimos ir santuokos instituto atžvilgiu. Užuoat stiprinusi valstybę ir jos pagrindą – šeimą (Konstitucijos 38 str.), atskleidusi kritišką šalies demografinę būklę ir jos priežastis, LRT laidų aktualijose pateikiamos vienašališkos ideologinės diskusijos apie įvairius lyčių lygybės aspektus, genderizmą propaguojančius projektus (Stambulo konvencija) arba dirbtinai eskaluojamos seksualinių mažumų problemos.

Ta pati tendencija būdinga diskusijoms apie Lietuvos ateičiai esminį valstybingumo išsaugojimo Europos Sąjungoje klausimą. Dažnose laidose, kuriose paliečiama ES raidos perspektyvų tema, netenka matyti jokių iškilesnių kritišką gilesnei Europos integracijai stovyklą atstovaujančių pašnekovų – dažniausiai vyksta eurofederalizmo entuziastų diskusijos.

Šį atstumiantį Lietuvos visuomenės gyvenimo įvaizdį papildė LRT gausiai rodomos ir reklamuojamos emigrantų „sėkmės“ istorijos, pasakojimai apie išsipildžiusius lūkesčius ir išvykusiųjų galimybes klestėti svetimose šalyje. Taip LRT padeda realizuoti „globalios“ (išsivaikščiojančios) Lietuvos idėją, įtvirtintą Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“.

2018 m. birželio 21 d. kreipimosi autoriai pažymėjo suprantą Nacionalinio transliuotojo prievolę vykdyti neatsakingų politikų primestą strategiją „Lietuva 2030“. Tačiau pabrėžė, jog negali pritarti nuostatai, kad LRT vadovai privalo paisyti valdžios institucijų nurodymų ir propaguoti šią strategiją, nes tai prieštarauja Nacionalinio transliuotojo nepriklausomumui. Kartu kategoriškai prieštaravo įsivyravusiai LRT nuostatai laidose drausti arba riboti diskusijas, kuriose kritikuojamas šios strategijos pragaištingumas lietuvių tautai ir valstybei.

Kreipimosi autoriai pabrėžė, kad LRT programų ir laidų rengėjai turi suvokti, jog gyventojai iš Lietuvos emigruoja ne vien dėl ekonominių priežasčių. Daugybė žmonių palieka Tėvynę pirmiausia dėl teisingumo valstybėje stokos, dėl ateities perspektyvų nebuvimo, dėl viešojoje erdvėje vyraujančio ideologinio ir propagandinio melo ir jį įkūnijančio iškreipto politinės ir socialinės tikrovės vaizdo, skatinančio piliečius netikėti, kad valstybėje kada nors įsivyras teisingumas, o galiausiai netikėti pačia valstybe bei jos ateitimi.

4. Dėl LRT užsienio politikos laidų

LRT ilgalaikėje 2018–2022 metų programų strategijoje numatyta „išsamiau informuoti apie įvykius pasaulyje, ypač kaimyninėse valstybėse“.

2018 m. birželio 21 d. kreipimesi atkreiptas dėmesys į šališką LRT užsienio naujienų komentavimą ir interpretavimą. Ypač pabrėžtos supaprastintos, įvykių esmę iškreipiančios V. Pugačiausko užsienio politikos apžvalgos. Minėtas apžvalgininkas teikia vienpusišką užsienio politikos vertinimą, vengdamas plačiau ir įvairiapusiškiau analizuoti JAV, Vidurio Europos valstybių, Baltarusijos ir kitų kaimyninių šalių politinius įvykius.

LRT laidų apie užsienio įvykius pobūdis nepakitė. Ypač neleistinai LRT eskaluojama angažuota JAV Prezidento Donald Trampo kritika. Tai tapo kone kertine LRT užsienio įvykių apžvalgų strategija. Beveik nėra „Panoramos“ laidos, kurioje nebūtų kritikuojamas dabartinis JAV Prezidentas.

Primerkiant, kad 2017 m. Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentai pasirašė bendrą politinę deklaraciją, kurioje įtvirtintas JAV ir Baltijos šalių

įsipareigojimas stiprinti strateginį bendradarbiavimą karinio, energetinio, kibernetinio ir ekonominio saugumo srityse.

2018 m. minėdamos Baltijos valstybių nepriklausomybės atkūrimo šimtąsias metines Estija, Latvija ir Lietuva kartu su JAV paskelbė deklaraciją, kurioje patvirtino nuoseklų JAV Estijos, Latvijos ir Lietuvos nepriklausomybės pripažinimą ir principus bei idealus, kuriais vadovaujasi grindžiant Baltijos šalims ir JAV naudingus santykius. NATO vadovaujančios JAV patvirtino įsipareigojimą laikytis 5-ojo Vašingtono sutarties straipsnio, o atgrasymui ir Baltijos šalių gynybai stiprinti įsipareigojo periodiškai dislokuoti pajėgas Baltijos valstybėse bei padėti gerinti jų karinį pasirengimą ir pajėgumus teikdamos ilgalaikę pagalbą saugumo srityje.

Minėtose deklaracijose JAV įsipareigojo remti mūsų šalies technologines inovacijas, skatinti investicijas, prekių ir paslaugų mainus, teikti pagalbą ekonomikai, stiprinti energetinį saugumą ir nepriklausomybę. Todėl nuolatinė negatyvios informacijos sklaida apie JAV Prezidentą ir sistemingas LRT šios informacijos eskalavimas negerina Lietuvos valstybės įvaizdžio JAV Prezidento aplinkoje. Tad jeigu minėtos nuostatos eskalavimas nėra užsakytas (to, tikėtina, nėra), tai jis yra neleistinai neprofesionalus. Bet kuriuo atveju sisteminga ir vienašališka bei neobjektyvi Nacionalinio transliuotojo nuostata JAV prezidento atžvilgiu (kitokia nuostata LRT nepateikiama) turi būti pakeista. LRT nepriklausomumas nėra savitikslis. Žodžio ir įsitikinimų raiškos laisvė negali būti naudojama konstituciniams pamatams griauti arba grėsmei visuomenės saugumui kelti.

5. Dėl rekomendacijų

Manome, jog į Nacionalinio transliuotojo veiklos neatitikimą LRT įstatymui dėmesį atkreipti turėtų ir LR Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas, nes šalies saugumo stiprinimas negali būti įgyvendinamas saviniekos palaikymu, patyčiomis, konstitucinių vertybių menkinimu, žmonių supriešinimu, emigracijos skatinimu arba vien šališkos ir negatyvios informacijos apie Lietuvos strateginius partnerius sklaida.

Kartu pabrėžiame, kad dalyvaudami LRT veikloje, LRT tarybos nariai atstovauja svarbiausioms šalies institucijoms ir visuomeninėms organizacijoms, todėl jie yra įgalioti kontroliuoti LRT veiklą (formuoti LRT radijo ir televizijos programų valstybinę strategiją) ir priimti visuomenei reikalingus sprendimus. Negebėjimas užtikrinti sąlygų, kad LRT laidų rengėjai ir vedėjai įgyvendintų LRT misiją ar bent laikytųsi LRT įstatymo nuostatų bei LRT strategijos, gali būti vertinamas tik kaip negebėjimas atstovauti valstybės interesams ir moralinis neįgalumas padedant visuomenei priimti jai naudingus sprendimus.

Ragindami Nacionalinį transliuotoją siekti visuomenės pasitikėjimo primename, kad LRT turi nagrinėti ne dirbtinai kuriamas, o realias šalies visuomenės aktualijas. LRT programose bei laidose turi nelikti patyčių, saviniekos, valstybingumo ir nacionalinių simbolių menkinimo, turi būti išgyvendintas neprofesionalus, žurnalistų etikos principus pažeidžiantis laidų vedėjų elgesys. Jose reikia skatinti kalbos kultūrą, pagarbą diskusijų dalyviams, siekti skirtingoms visuomenės grupėms atstovaujančių dalyvių pusiausvyros, atvirumo bei nuomonių įvairovės, laidose suteikiant galimybę išsakyti alternatyvias, demokratijai ir žmogaus teisėms neprieštaraujančias pažiūras.

Stiprinant visuomenės saugumą būtina objektyviai nušviesti tiek šalies viduje, tiek ir ES bei pasaulyje vykstančius politinius procesus, vengti propagandinių, vienašališkų, tik vienos politinės grupės pažiūras išreiškiančių vertinimų.

Neabejotina, jog šiam tikslui pasiekti būtina keisti ir LRT programų plėtros bei tobulinimo strategiją, nes joje daug deklaratyvių, sunkiai pamatuojamų teiginių („išlaikyti aukščiausius programų kokybės standartus“, „būti informacinių ir aktualijų programų lydere“ ir kt.).

Tautos forumo steigėjai yra pareiškę paramą LRT vadovybei ir siekį konstruktyviai bendradarbiauti bei teikti siūlymus LRT laidų turiniui gerinti, taip pat rekomenduoti kompetentingų dalyvių rengiamoms diskusijoms, kuriose būtų siekiama atspindėti skirtingus požiūrus svarstomais klausimais. Šios paramos teikimo ir toliau neatsisakome, pažymėdami, kad

bręstančios sąlygos visuomenėje neišvengiamai trumpina laiką, skirtą LRT pertvarkai. Dar kartą pabręžiame, kad LRT nepriklausomumas ir LRT kūrybos laisvė nėra ir negali būti pirmesni už konstitucines Lietuvos piliečių visuomenės teises ir laisves.

Tautos forumo steigėjų vardu:

Arnas Simutis (Vilniaus Forumas)

Algimantas Rusteika (Kauno forumas)

Benas Volodzka (Klaipėdos forumas)

Linas Stankevičius (Alytaus forumas)

Albertas Žostautas (Trakų forumas)

Nurodytų organizacijų pritarimą pareiškimui raginimui ir rekomendacijoms patvirtinu:

Arnas Simutis

